

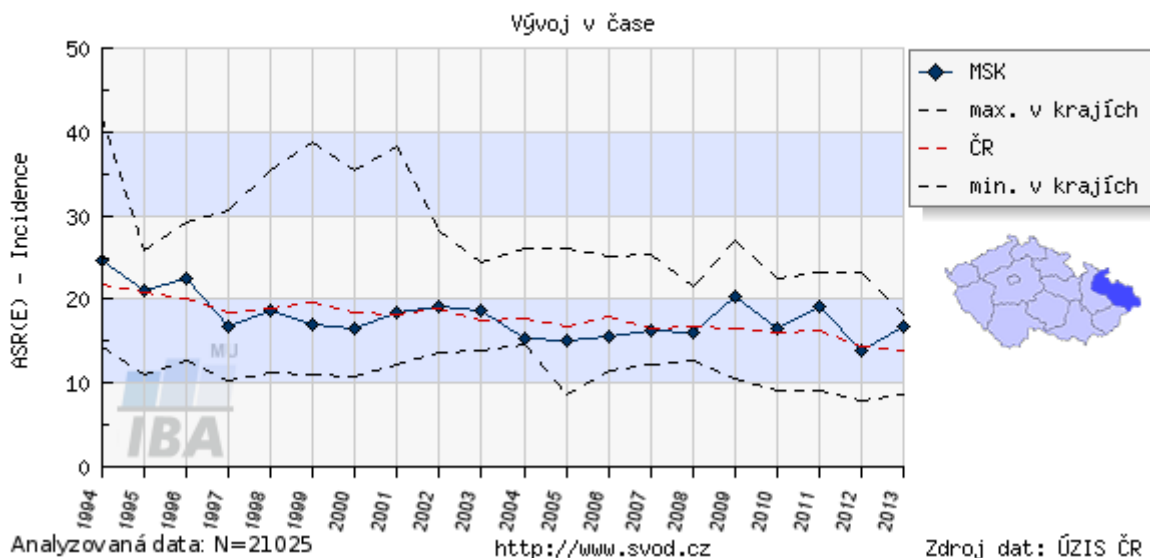
Zhoubné nádory hrdla děložního, výskyt v ČR a v MS kraji

Rakovina děložního čípku (někdy je označována jako „karcinom děložního hrdla“ nebo „cervikální karcinom“) je zhoubné nádorové onemocnění, kdy se povrchové buňky děložního čípku začnou nekontrolovatelně množit. Samotnému nádoru (karcinomu) předcházejí přednádorové změny buněk (tzv. prekancerózy), se kterými se organismus někdy sám vypořádá. Prekancerózy se neprojevují žádnými zdravotními obtížemi a lze je odhalit jedině specializovaným cytologickým vyšetřením. Tyto časně objevené přednádorové stavy lze úspěšně vyléčit. Čím později však dojde k diagnóze, tím je léčba náročnější a bohužel i méně úspěšná.

V incidenci (výskyt nových onemocnění) zhoubných nádorů hrdla děložního obsazuje ČR světové 107. místo a v Evropě 13. nejvyšší pozici. V mortalitě (poměr počtu zemřelých k celkovému počtu obyvatel) zhoubných nádorů hrdla děložního se ČR řadí na 137. místo ve světě a na 18. místo v Evropě.

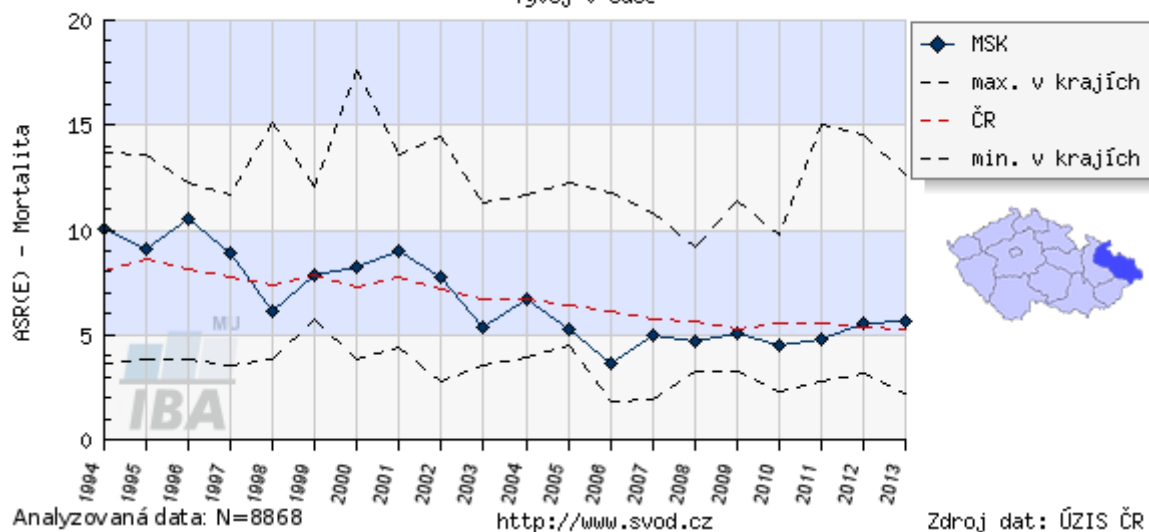
V roce 2013 byly v ČR zjištěny tyto nádory u 895 žen, v MS kraji to bylo u 126 žen. Počet zemřelých na uvedená onemocnění byl v roce 2013 v ČR 388 žen, z toho v MS kraji 51 žen. Vývoj výskytu nových onemocnění a standardizované úmrtnosti v posledních 20 letech v ČR a v MS kraji znázorňují následující čárové grafy. Výskyt nových onemocnění i úmrtnost stagnuje, případně mírně klesá.

C53 - ZN hrdla děložního - cervicis uteri - Incidence, Moravskoslezský kraj, ženy

C53 - ZN hrdla děložního - cervicis uteri - Mortalita, Moravskoslezský kraj, ženy

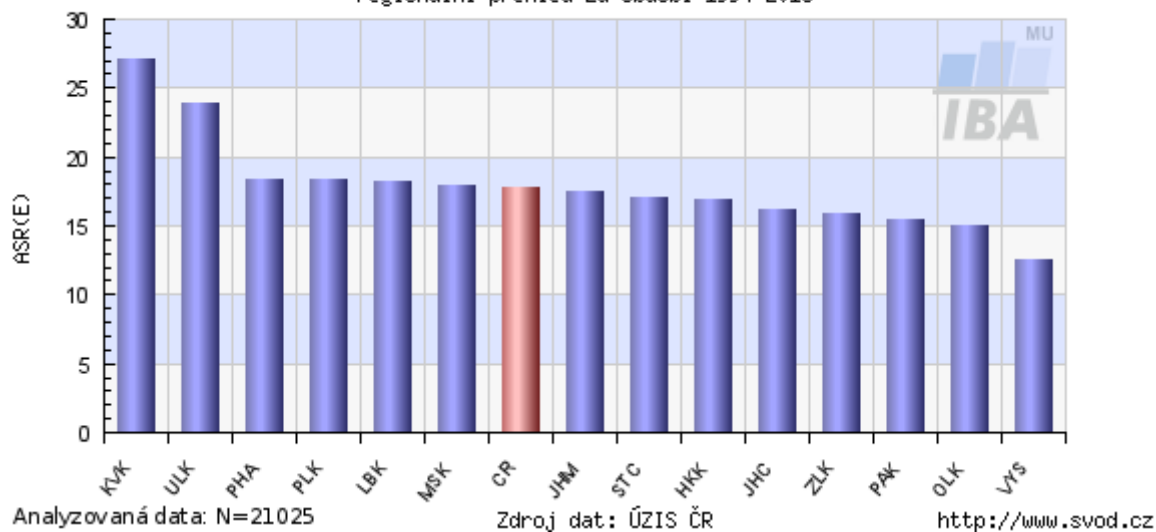
Vývoj v čase

Srovnání jednotlivých krajů mezi sebou a s průměrem ČR je zřejmé ze sloupcových grafů.

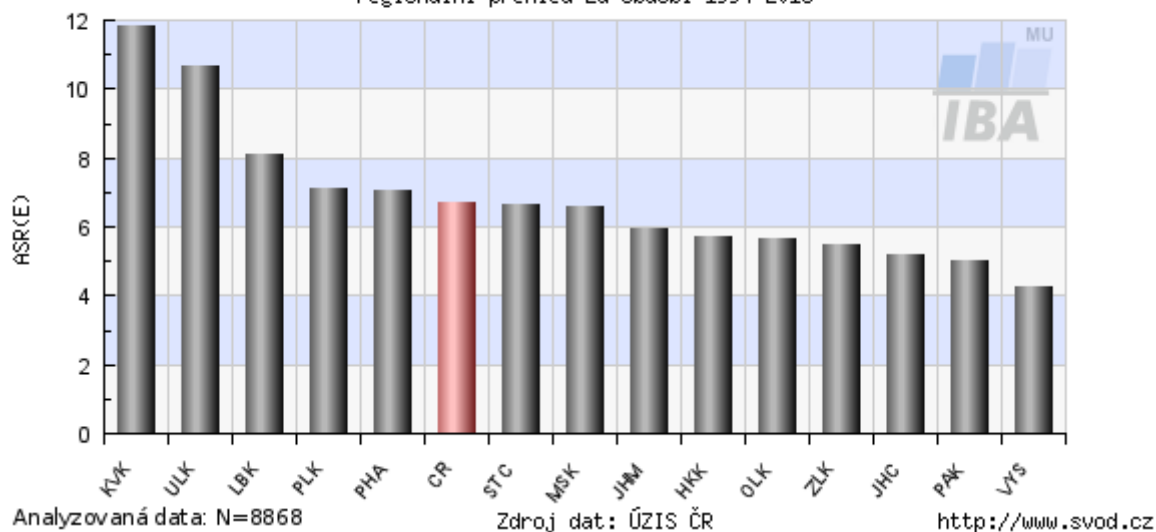
C53 - ZN hrdla děložního - cervicis uteri - Incidence, ženy

regionální přehled za období 1994-2013

C53 - ZN hrdla děložního - cervicis uteri - Mortalita, ženy

regionální přehled za období 1994-2013

Ve výskytu nových onemocnění je MS kraj těsně nad průměrem ČR, úmrtnost v kraji je nižší než průměr ČR.

Rizikové faktory

Za nejvýznamnější rizikový faktor dnes považujeme infekci onkogenním (tzn. „rakovinu vyvolávajícím“) typem lidského papilomaviru (HPV). Tento virus se přenáší z 99,9 % pohlavním stykem, k infekci jsou nejnáchylnější mladé dívky. Jim také v období hledání stálých partnerů a někdy i promiskuity hrozí největší riziko nákazy. Do věku 35 let se tak s touto infekcí u nás setkají dvě ženy ze tří. Většinou o tom ani nevědí, protože jejich imunitní systém tyto viry zničí. Kouření či poruchy imunity však způsobují, že u pěti žen ze sta viry nepozorovaně přetrvávají v epitelu děložního čípku někdy i celá desetiletí. Po dovršení 35 let riziko roste. V některých případech se z této zdánlivě neškodné infekce vyvine přednádorový stav (změny v buňkách na povrchu čípku) a poté zhoubný nádor.

Projevy a příznaky

Přednádorové změny jsou asymptomatické (neprojevují se žádnými příznaky), proto je velmi důležité, aby ženy po zahájení sexuálního života pravidelně chodily na preventivní gynekologické prohlídky. Mezi pozdní příznaky, kdy už je nádor výrazněji rozvinut, patří bolest v podbříšku, krvácení po pohlavním styku nebo zapáchající výtok z pochvy. (Uvedené příznaky nemusí být vždy projevem zhoubného nádoru, vždy jsou však důvodem k návštěvě gynekologa.)

Rakovina děložního čípku: Prevence

1. Pravidelné gynekologické prohlídky

Rakovině děložního čípku lze poměrně účinně předcházet pravidelným docházením na každoroční gynekologickou prohlídku. Pravidelné gynekologické vyšetření dokáže objevit tzv. přednádorové stavy (prekancerózy), které lze velice účinně léčit. Samozřejmě jsou případy, které mohou tomuto vyšetření uniknout (nádory endocervikální, které jsou uloženy mimo dosah stěru sliznice z čípku), a pokud ty dají vznik již nádorovému onemocnění, pravidelné gynekologické vyšetření je schopno jej objevit v iniciálním stadiu: toto

onemocnění je ve více než 95 % případů vyléčitelné. Od objevení prvních přednádorových změn ke zhoubnému nádoru totiž uběhne dost dlouhá doba (kolem tří let).

2. Bezpečný sex

Důležitým preventivním opatřením je partnerská stálost nebo alespoň důsledné používání prezervativu, neboť rakovinu děložního čípku způsobuje v 99 % případů lidský papillomavirus (HPV), který se přenáší pohlavním stykem.

3. Očkování proti HPV

V současné době jsou na českém trhu registrovány dvě vakcíny proti infekci lidským papilomavirem (HPV). Obě vakcíny účinně brání proti infekci způsobené virovými typy 16 a 18. Právě typy HPV 16 a 18 jsou prokazatelně nejčastějšími původci karcinomu děložního čípku. Vakcíny tedy působí preventivně jak proti vzniku karcinomu, tak proti vzniku prekancerózních změn, které by později mohly k nádorovému bujení vést. Jedna z vakcín navíc chrání proti typům HPV 6 a 11, které vyvolávají většinu případů genitálních bradavic. Vakcíny obsahují neinfekční virové bílkoviny, které jsou schopné v imunitním systému organismu vyvolat tvorbu protilátek. Pokud se tělo následně setká s virovou infekcí, je schopno s pomocí těchto protilátek infekci potlačit.

Vakcíny jsou určeny k prevenci proti infekci HPV. Nejlepší ochranu poskytují dívkám, které je ještě nezačaly žít sexuálním životem. Infekce HPV je totiž v populaci často rozšířena a u dívek a žen, které se s infekcí již setkaly, není očkování jako prevence před onemocněním natolik efektivní. Vakcínami je možno očkovat dívky od 9., resp. 10. roku života. Nebylo prokázáno, že by vakcína měla léčebné účinky, není tedy určena k léčbě buněčných změn vzniklých po infekci HPV.

Očkování chrání dívky a ženy pouze před infekcí těmi typy HPV, proti kterým jsou určeny. Neposkytují ochranu proti ostatním typům HPV. Proto vakcinace není jediným způsobem v ochraně a prevenci proti onemocnění rakovinou děložního čípku. I přes očkování je důležité pravidelně chodit na preventivní gynekologické prohlídky. Jedině tak může lékař sledovat stav buněk děložního čípku, aby bylo možno včas odhalit případné abnormality.

V souladu se zákonem č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění, v platném znění, je od 1. 4. 2012 hrazeno v provedení ekonomicky nejméně náročném očkování proti lidskému papilomaviru (HPV) třemi dávkami očkovačích látek, a to pro dívky, je-li očkování zahájeno od dovršení třináctého do dovršení čtrnáctého roku věku.

4. Další preventivní opatření

Infekce lidským papillomavirem (HPV) je sice nutnou, nikoli však postačující podmínkou pro vznik rakoviny děložního čípku. Na vzniku nádorového onemocnění se podílí řada dalších faktorů, jako je kouření, nezdravá strava a další prvky špatného životního stylu. Bližší informace o prevenci nádorových onemocnění najdete například na stránkách www.prevencenadoru.cz.

Zdroj: www.cervix.cz